

DOLINA SOČE SKOZI SVETE KRAJE STAROVERCEV

Kazalo vsebine

1. UVOD.....	3
2. DOLINA SOČE IN STAROVERCI	3
3. TEHNIČNI NAČRT VODENJA.....	5
4. NAČRT VODENJA PO ODSEKIH	6
4.1. ZAČETEK.....	6
4.2. SLAP BOKA.....	6
4.3. GROFOVA VODA.....	7
4.4. KOSILO.....	8
4.5. DOBLAREC.....	8
4.6. BABJA JAMA.....	10
5. IZRAČUN CENE	11
6. ZAKLJUČEK.....	12
7. VIRI.....	12

1. UVOD

Sem Nika Hrovat, študentka 2. letnika Višje šole za gostinstvo velnes in turizem Bled, smer turizem. Zadnja leta večino svojega prostega časa preživim v naravi. Velik del tega posvečam raziskovanju Soške doline, njena narava me vedno znova preseneča in vleče nazaj. Začela sem odkrivati tudi zapuščino naših prednikov, ki me je navdihnili za nadaljnje raziskovanje. Skozi knjigo Pavla Medveščka Iz nevidne strani neba sem začela spoznavati dediščino starovercev v Soški dolini, njihove običaje, način življenja in razmišljanje. Našla sem že kar nekaj krajev, ki veljajo za svete kraje. Znanje starovercev je področje, ki še ni povsem raziskano in bo s časom znanih vedno več informacij. Menim, da odkrivamo zelo pomemben del dediščine, ki nikakor ne sme utoniti v pozabo. Najboljši vodnik, si tam kjer si najraje. Zato sem za vodenje izbrala Soško dolino in stara vera je odlična tema skozi katero lahko predstavimo nekatere naravne znamenitosti le te. Voden izlet, ki sem ga pripravila bo trajal 12 ur, namenjen skupinam do 8 ljudi, ki si želijo preživeti aktiven dan v neokrnjeni naravi in spoznati pomemben del zgodovine Soške doline. Morda vsebina navduši še koga, da se sam poda v raziskovanje starega verovanja in znanja.

2. DOLINA SOČE IN STAROVERCI

To je avtohtona vera naših prednikov, ki vsaj v nezavednem še vedno živi v nas... In od teh ljudi se lahko marsičesa naučimo, pravi Pavel Medvešček. Sam je v mladih letih postal radoveden, kaj neki se je na tem območju dogajalo pred 100 leti. Ker mu domači niso znali odgovoriti, je odgovore začel iskati drugje. Leta 1951, ko je vrisoval stare stavbe nekje v vaseh nad Idrijo je odšel čez hrib, imenovan Sv. Jakob. Na vrhu, kjer ni skoraj nič prostora stoji cerkev iz leta 1350. Pavel se je spraševal le zakaj cerkev tam stoji. Ko je v sosednji vasi srečal domačina, mu je ta povedal, da to včasih ni bil Sv Jakob, namreč Škeljak. Na vrhu je bilo svetišče sonca, ki so ga Kristjani uničili in postavili cerkev. Pavel ga je vprašal, kdo si ti ljudje bili. Odgovoril mu je, da so to bili staroverci, vendar niso bili staroverci.

Nato je Pavel raziskoval naprej in radovedno spraševal ljudi za informacije. Večina mu je rekla, da je malo prepozen, moral bi priti pred prvo svetovno vojno. Danes tega skoraj več ni oziroma je pozabljeno. V svojem domačem kraju je tudi opazil cerkev, za katero so morali postaviti 8m visok podporni zid, da je stala. Vprašal je župnika, če ve, zakaj cerkev stoji prav tam. Odgovoril mu je, da ne ve. Tudi v sosednji vasi je bilo podobno. V bližini v vasi kjer je stalo le pet hiš so postavili pet cerkva. Pavlu se je to zdelo nenavadno, končno je našel starejšega župnika, ki mu je odgovoril "Saj mi nismo prišli na prazen prostor. Prišli smo med ljudi, ki so imeli svojo vero." Če bi jim pustili svetišča, bi še vedno hodili tja. Zato so preprosto likvidirali ta svetišča in gor postavili katoliške cerkve. Druga generacija je že pozabila nanje. Starejši so umrli in tako se je ta stara vera začela počasi izgubljati."

Pavla je pot kmalu zanesla do Janeza Strgarja. Ta mu sprva ni želel povedati nič, povabil pa ga je naj se čez en mesec vrne. Janez je potreboval čas, da se je pogovoril z preostalimi člani in jih prepričal, da kljub zaprisegi molčečnosti o njihovi veri in običajih dovolijo, da Pavel zapiše nekaj o njih, saj mladih, ki bi verovali ni bilo in bi se to znanje kmalu z njimi izgubilo za vedno. Rekel jim je "če ne boste povedali, bo, kot da nas ni

nikoli bilo tukaj. Rekli bodo, da so bili gor hribi, kjer niso ljudje imeli nič, kjer niso vedeli nič in so živeli kot ovce." Po mesecu dni ko se je Pavel vrnil, mu je odgovoril da bo nekaj povedal, vendar ne veliko. O obredih in svetiščih nič. Dal mu je tudi spisek ljudi katere naj obišče. Pavel je dolgo časa zbiral zapise in predmete, na koncu je moral vse večkrat prebrati Strgar. Ko je odobril zapisano, je Pavel moral obljubiti po Oglarsko. Oglarji so morali priseči, da bodo od prvega žaganja drv do zadnjega oglja skupaj, če je kateri prej odšel, ni dobil denarja. Imeli so skodelico z malo močeradovega žganja ali medice, vanjo namočili krpico in se z njo rokovali toliko časa, dokler ni alkohol izhlapel. Rekel je: "Zdaj si prisegel, če boš govoril kaj, kar ni res, bo prišel močeradov zduhec in ti bo za vedno zaprl sapnik. Najprej sem mislil, da lahko objaviš ko bom imel 100 let, ko me več ne bo, ampak sem se premislil. Leta 2007, ko se bo lunin krajec obrnil proti Zemlji, kot se je takrat, ko je iz Lune padel kamen, ki je v svetišču." "Janez, zdaj smo leta 1965, a ste izračunali, kdaj bo to, kje je leto 2007?" "Tako ali nič."

Stara vera se v drugih koncih Slovenije ni ohranila enako kot v Posočju. Gre za težko dostopne in revne kraje, kjer niso imeli cest, samo steze ali brezpotja, ljudje pa so živeli samo od svoje zemlje. To so bila območja, ki niso nikogar zanimala, da bi tja silili, saj so tam komajda preživeli tisti, ki so tam bili. Ljudje so to staro verovanje zelo previdno skrivali. Tudi sorodniki starovercev niso vedeli, da imajo staroverce v družini. Ljudi, ki niso hodili v cerkev, so namreč ozmerjali z antikristi, pogani ipd. Ko so bili stari 16 let, so prisegli pred dehnarjem, da o svojem verovanju ne bodo povedali nikomur, saj je to edini način, da ga ohranijo. In to so mislili zelo resno. Imeli so črno vahto, ki je skrbela za varnost skupnosti. Njihova naloga je bila ščititi staroverce in preprečevati nasilje nad njimi. Prav tako je, kdor je dal prisego in se je ni držal, moral obračunati s črno vahto. Zadnji poseg črne vahte naj bi se zgodil pred drugo svetovno vojno.

Oni pravijo, da ni res, da je to vera, ampak je način življenja. Ko jih je Pavel vprašal, kako imenujejo to svojo vero, so rekli: "Saj to ni vera, to je naše ... In nima imena, ker ime ni potrebno, ker mi točno vemo, kaj je ta vera. Vi skrbite za svojo, mi bomo pa za svojo."

Staroverci svetišč niso gradili, saj to ni bilo potrebno. Za vsa naravna svetišča je že davno prej poskrbela Nikrmana. Nikrmana je prasila, ki ureja vse na Zemlji in je vedno prisotna. Bili so v močni povezani z naravo, karkoli so počeli so jo najprej vprašali in upoštevali. Za vse so se zahvaljevali Nikrmani. Čutili so se kot del narave, saj je vendar ona tista, ki nas preživlja. Določene predele zemlje so častili kot svete kraje. Star hrast ali stara bukev je bila zanje sveto drevo, ki je preživelo kdo ve koliko generacij in ima zato veliko moč. Hodili so k takemu drevesu, ga objemali, se usedli na korenine in dremali pod njim, da bi dobili nekaj te moči tudi sami. Imeli so posebne svete izvire, posebne kamne ... Vse, kar so častili, je bilo v naravi in ni bilo deležno človeških posegov. Danes se od njihovega načina življenja lahko veliko naučimo, predvsem odnosa do narave in naravnih sil.

Na današnjem izletu bomo izvedeli več o njihovem verovanju in obiskali nekaj svetih krajev ter se napolnili z energijo. Čakajo nas štirje postanki, kjer bomo raziskali naravne znamenitosti, pomembne za staroverce. Informacije, ki jih bom podala sem črpala iz knjige Pavla Medveščka Iz nevidne strani neba. Po njegovi zaslugi se je ohranila pomembna dediščina naših prednikov in prav je, da jo bolje spoznamo. Knjiga je sicer zelo obširna, a vas vseeno vabim k prebiranju. Vsebuje veliko intervjujev in je ni potrebno striktno brati po vrsti. Sama jo bom v roke vzela še mnogokrat, tudi z namenom raziskovanja pozabljenih svetišč, ki si jih želim še raziskati.

3. TEHNIČNI NAČRT VODENJA

SKUPINA: Do 8 udeležencev. Izlet se izpelje z kombijem, ki ima 9 sedežev. Večina znamenitosti je malo težje dostopnih z avtobusom, tudi avtovlak ni mogoč, z večjim vozilom.

št.	ODSEK	ČASOVNI OKVIR	OPOMBE	VOŽNJA
1	Pričetek vodenja	08:00	Zbirno mesto v Lescah pred Lidlom	1 ura 30 min
2	Slap Boka	9:40-10:30	Sprehod do razgledišča	30 min
3	Gabrje - Grofova voda	11:00-12:50	Sprehod mimo slapov Sopotnice do Grofove vode	5 min
4	Tolmin - kosilo	13:00-14:30		30 min
5	Doblar - soteska	15:00-16:00	Ogled soteske Doblar	30 min
6	Babja jama	16:30-18:00	Ogled Babje jame	10 min
7	Avtovlak	18:10	Pol ure pred avtovlakom se odpeljemo v Most na Soči.	45 min
8	Prihod nazaj	20:00	Okoli 20 ure pridemo nazaj na zbirno mesto.	30 min

PRIČETEK VODENJA: 8:00 pred Lidlom v Lescah. Pozdrav, kratka uvodna predstavitev vodnika in programa. Odhod čez prelaz Vršič proti slapu Boka. Vožnja uro in pol.

SLAP BOKA: Parkiramo pred mostom, 15 minut hoje do razgledišča, gor se zadržimo 10-15 minut. Priložnost za wc. Sledi vožnja 30 minut.

GABRJE: Sprehod mimo Slapov Sopotnice do Izvira Grofove vode. Hoja vsaj 30 minut. Z postanki 45 minut. Pri izviru se zadržimo glede na to koliko časa porabimo za hojo navzgor, ker za nazaj potrebujemo 30 minut.

TOLMIN: KOSILO: prosti čas ali po predhodni rezervaciji kosilo. Sledi 30 minut vožnje.

DOBLAR SOTESKA: Sprehod in ogled soteske Doblar.

BABJA JAMA: Iz Gorenjega Loga se sprehodimo v Babjo jamo. 15 minut hoje v vsako smer.

AVTOVLAK: Odpelje 18:40, tja pridemo pol ure prej. Do Bohinjske Bistrice se vozimo 45 minut.

PRIHOD NAZAJ: Iz Bohinjske Bistrice nas čaka še vožnja nazaj v Lesce, ki nam vzame okoli 30 minut. Predviden prihod nazaj je okoli 20 ure ali kasneje.

*V juliju in avgustu lahko zaradi povečanega prometa v turističnih krajih pričakujemo zamudo.

*V primeru slabega vremena se izlet vseeno izpelje

*V primeru, da je prelaz Vršič zaprt se zapeljemo skozi prelaz Predil.

*V primeru da avtovlak ne vozi, ga zamudimo ali ni več prostih mest, se odpeljemo čez Soriško planino.

*Do vseh znamenitosti, ki jih bomo obiskali vodijo poti, označene s smerokazi, ter na zemljevidih. Brez težav se na izlet podamo tudi v lastni režiji. Preden se na izlet odpravimo, preverimo odprtost gorskega prelaza Vršič, v zimskih mesecih je zaprt. Na strani slovenskih železnic preverimo, če avtovlak vozi nemoteno. Ne odpravljamo se v Babjo jamo po večjem deževju. Za informacije o trenutnih razmerah in preteklih dnevih lahko pokličemo TIC Tolmin (tel.št.:053800480) ali napišemo elektronsko sporočilo na info@tolmin@dolina-soce.si

4. NAČRT VODENJA PO ODSEKIH

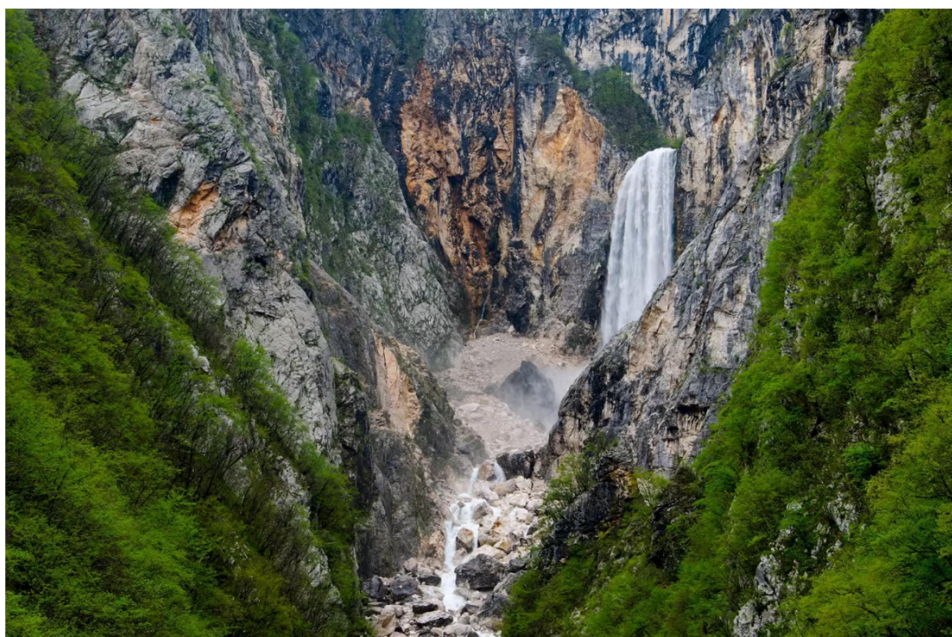
4.1. ZAČETEK

Zbiranje ob 8 uri zjutraj pred trgovino Lidl v Lescah. Po uvodnem govoru se usedemo v kombi in odpeljemo skozi prelaz Vršič, čez dolino Trente, mimo Bovca in pridemo do parkirišča pod slapom Boka. Vožnjo popestrimo z informacijami o starovercih, ki so napisane v uvodu.

4.2. SLAP BOKA

Parkiramo na parkirišču pred mostom. Sprehodimo se do točke, kjer uzremo slap in si vzamemo nekaj minut za slike in občudovanje.

Kot orjaška zapora se nad Bovško kotlina dviga mogočno Kaninsko pogorje. Apneniški podi so kraškega nastanka in prevrtani z neskončnim številom brezen, kraških jam in vrtač. Velike količine padavinskih voda praktično v trenutku izginejo v kraško podzemlje. Precejšen del teh voda spet pride na plano kot najbolj vodnat in najmogočnejši slap v Sloveniji, z višino 136m in širino do 18m. Vode pridejo na dan iz jame na skalni polici na višino 850m, po kateri voda teče 20m, nato pa pade 106 m globoko, takoj za tem pa še 30m.

Sprehodimo se bližje, do razgledne točke, kjer se nam odpre čudovit razgled na slap in strugo, po kateri si tok Kaninskih voda utira svojo pot.

Ob pogledu na mogočen naravni pojav, razložimo pomen kraja za staroverce.

Slap Boka so v včasih imenovali Padenca ali Padež. Tu je domoval vodni duh, od katerega so bile odvisne vse padavine v letu in zaradi tega tudi letina. Ko je prišla dolgotrajna suša, so ne glede na oddaljenost romali do slapu in vodnega duha prosili za dež. Prinesli so mu darove in se okopali v ledeno mrzli vodi.

Ko potok pod slapom pri Žagi presahne, je spodaj v strugi veliko zglajenih kamnov različnih velikosti, ki jih je voda slapa z neverjetno močjo brusila in oblikovala. Veliko teh kamnov so odnesli domov, za zdravljenje in postavljanje svetišč. Toda za zdravljenje so bili uporabni le tisti prodniki, ki so imeli na površini žile ali črte v drugi barvi kot podlaga.

V zapisih iz knjige Pavla Medveščka zasledimo več zgodb o prošnjah po dežju, ki jih je vodni duh po navadi uslišal, večkrat tudi preden se jim je uspelo vrniti domov. Eno od pričevanj govori o dogodku zadnje suše pred prvo svetovno vojno, ko so s seboj odnesli fancon s trinajstimi buškami in vejico pušpana, ki so ga darovali vodnemu duhu, da bi jih uslišal in poslal potreben dež. Tisti dan, ko so se odločili, da gredo v imenu vseh do slapa Boka, jih je spremljal mladenič, oblečen v pustno masko, s katero so prosili za dež tudi na Kolovratu, pred sončnim vzhodom. Ob sebi je imel tri železne obroče, s katerimi je ves čas udarjal ob tla.

Tisti večer so dočakali močno potrebne padavine.

4.3. GROFOVA VODA

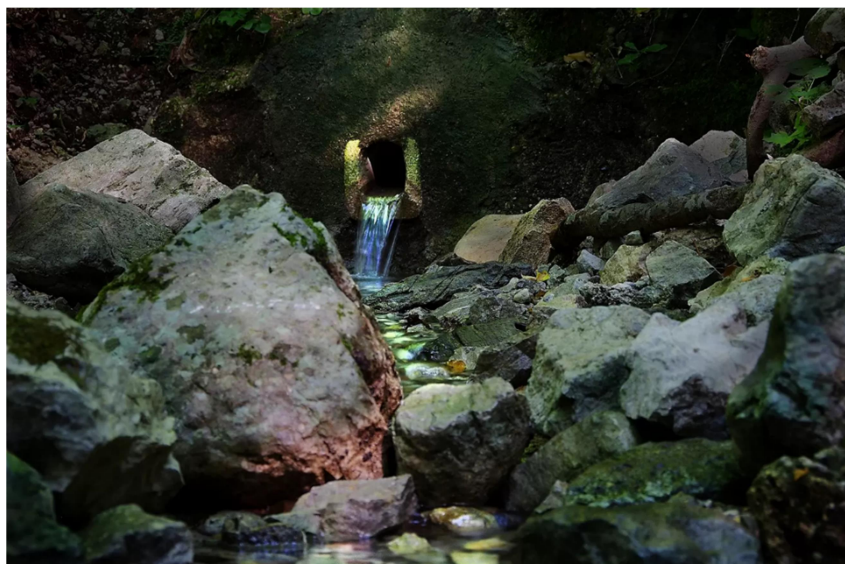
Parkiramo na manjšem parkirišču v centru vasi. Naredili bomo krožno pot. Odpravimo se po slikoviti poti, ki nas pelje skozi gozd, mimo starih vojaških bunkerjev iz prve svetovne vojne. Pridemo do manjšega lesenega mostu in ugledamo enega od slapov Sopotnice. Nadaljujemo po poti, na kateri nas spremlja dinamičen tok Sopotnice, ki nam vsake nekaj minut popestri pogled. Naštejemo lahko 16 slapov, njihov skupni padec pa meri 200m. Po dobrih 30 minutah smo pri izviru.

Grofova voda po energijski vrednosti sodi v sam svetovni vrh, po radiestezijskih meritvah ima namreč energijo dva milijona enot po Bovisovi skali, še enkrat več energije kot vodni izvir v znamenitem romarskem središču Lurd v Franciji. Voda ima namreč spomin, zapomni si energije, s katerimi se sreča med potjo.

Ime je dobila iz ustnega izročila, po katerem so vodo iz izvira nosili tolminskem grofu iz Kozlovega roba.

Ob izviru stoji mogočno drevo – gorski brest (*Ulmus grabla*). Premer debla znaša 81 cm, visok pa je kar 39 m. Voda iz izvira teče prav pod drevesom in ga bogati z energijo.

Staroverci so drevesa jemali kot živa bitja ter tako tudi z njimi ravnali. Verovali so, da je drevo živ in čuteč organizem prav tako kot človek. Menili so, da imajo drevesa v sebi podobe prednikov, odtise njihovih rok, solze sreče in žalosti ter spomine. Drevo je bilo človekov sopotnik od rojstva do smrti. Ko so novorojenca prvič umili, je oče vodo zlil k mlademu drevesu, da bi postalo del otroka. Otrok je zvedel šele ob polnoletnosti. Takrat je tudi sam začel skrbeti za to drevo, do takrat pa je to počel oče.

Uničenje svetih dreves so videli kot grožnjo. Staroverci so imeli le naravna svetišča. Ko je bilo kakšno od svetih dreves posekano, je dehnar prosil Nikrmano, če lahko naredijo nadomestek drevesa. Ko je dehnar dobil signal od Nikrmane, je dobil rezbarja, ki je iz posekanega debla naredil stog, katerega so nato posvetili in postavili blizu kraja, kjer je rastlo drevo.

Ko so nekateri izvedeli, da obstajajo ljudje, ki so častili drevo, so ga obmetavali s kamni in kravjeki. Prav tako stog. Zato so ga skrili, čez nekaj let pa spet našli in podarili Pavlu. Ta je stog ohranil v svoji zbirki predmetov iz časov staroverstva.

Voda sicer zdrži v steklenicah brez težav tudi po cel mesec, ne da bi izgubila svojo vrednost. Seveda, če jo hranimo v steklenicah, v hladnih, temnih prostorih oddaljenih od predmetov s škodljivim sevanjem.

4.4. KOSILO

Z predhodnim dogovorom se lahko uredi rezervacija za kosilo v gostilni Labrca. V nasprotnem primeru prosti čas ura in pol.

4.5. DOBLAREC

Ob cesti parkiramo in se po poti sprehodimo do mosta čez Doblar. Tu se ustavimo. Pod nami se raztezajo ozke stene, med katerimi teče potok. Stojimo na koncu svetišča z imenom Padenca.

Padenca so imele več delov, posamezne enote pa so služile za različne obrede.

Ljudje so jih obiskovali čez celo leto na različnih delih. Večinoma vsak posameznik sam. Edini množični praznik v letu je bil sončni praznik. Ta se je odvijal na dan, ko so sončni žarki prvič obsijali sončno skalo na desnem bregu Doblarca. Če pa je bilo tisti dan oblačno, so praznovanje preložili na prvi sončni dan.

Nekoč je predstavljal pomembno vlogo tudi prostor, kjer potok Doblarec doseže Sočo, saj se tam srečata ženska in moška sila ali moč, ki jo določi ime vode.

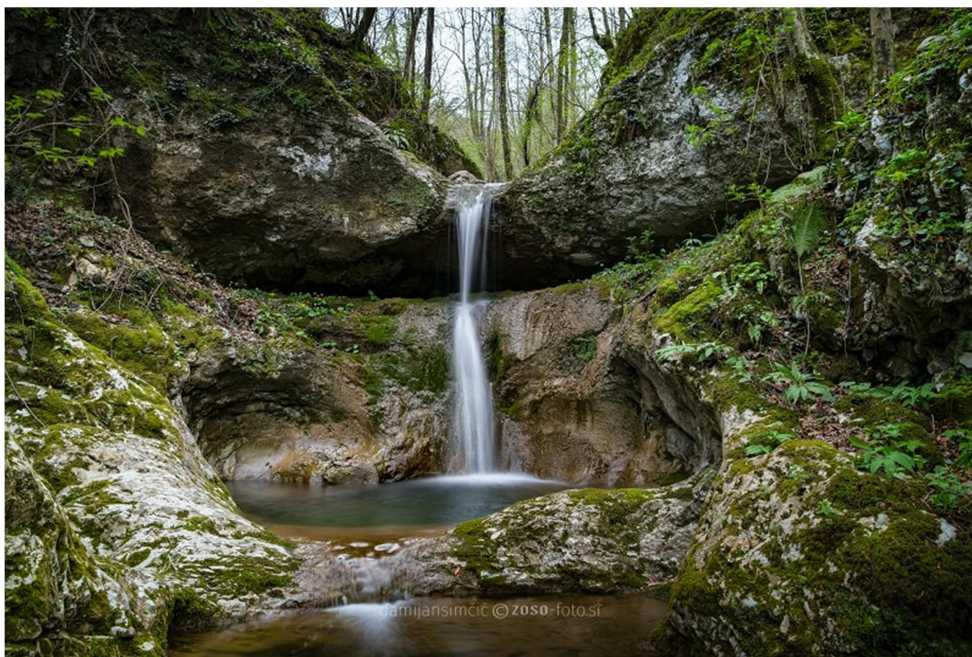
Doblarec je moška moč, ki prehaja prav tam v žensko, kjer se potem združita in nadaljujeta pot proti morju. Zato so se tam obredno umivali. Na sončni praznik so pot naprej po strugi nadaljevali le najbolj drzni fantje. Vsi ostali so pot nadaljevali po stezicah, ki so bile na obeh bregovih potoka Doblar. Fantje so odšli že prej in po

strugi raziskovali ter vedno kaj zanimivega našli. Začetek Padenc pa je pomenil tudi začetek svetišča. Od tam naprej si si lahko kjerkoli umil roke in obraz in celotno telo. Nesreče v Padencah niso bile tako redke. Dehnar je zaradi varnosti zahteval, da se skozi težji del soteske vedno odpravljajo vsaj po trije skupaj. S seboj so nosili tudi vrv in sekuro. Za varovanje so pred najtežjim delom Padenc iz treh velikih prodnikov postavili tudi tročan, ki je služil le med praznovanjem. Za fante, ki so se skozi sotesko prebijali prvič, je bil to kot sprejemni izpit za v fantarijo (fantarija - fantovsko združenje, ki je organizirala tudi pust).

Tolmun, ki ima na zahodu slap, je skoraj na koncu svetišča. To je bil najpomembnejši del Padenc, saj je bil v njem lunin kamen, ki je po pripovedovanju nekoč padel iz navzdol obrnjenega luninega krajca. Bil je temno rdeče barve s temnorjavimi lisami, po katerih so bile posejane bele pike in iz kamnine, ki je tu v bližini ni. Vanj so bili vklesani prastari znaki, katerih sporočila ni nihče več poznal. Na veliko žalost starovercev tistega svetega kamna danes več ni, saj so ga neznane osebe na božični večer leta 1925 razstrelile. Razstrelitev naj bi bila opozorilo poganom. Staroverci so se takrat zavili v nepopisno žalost in molk.

Prostor zraven današnjega mostu, kjer smo trenutno, se je imenoval Kresija. Tu struga postane bolj prehodna široka. Ta del je tudi konec svetišča Padenc, ki nam je edini lahko dostopen del, zato si ogledamo le tega.

Danes Padence le redko kdo obišče. Tistim bolj pustolovskim in seveda z ustreznimi izkušnjami in opremo priporočam tudi ogled spodnjega dela, vendar nadaljujte le dokler ste prepričani v svoje zmogljivosti. Samo me je med prebiranjem knjige navdušil običaj sončnega praznika, zato sem se v bolj suhih zimskih mesecih s prijateljem tja odpravila na isti način kot fantje za sprejem v fantarijo. Pravi užitek je raziskovati slikovite stene in kristalno čiste široke tolmane, soteska pa postaja vedno težja. Nadaljevala sva zelo daleč, malo pred koncem pa sva bila primorana obrniti, saj je bilo za plavanje še premrzlo. Bilo je nevsakdanje doživetje, ki ga zlahka ne bova pozabila. Če se kdaj sami odpravite, vam priporočam poletne mesece in vas prosim, da ste skrbni do narave, za seboj ne puščate sledi in se kopate le, če na sebi nimate sončnih krem in ostalih umetnih izdelkov, saj je pretok v soteski večinoma bolj slab in je zato vodni naravni sistem še bolj občutljiv.

Skoraj ob vseh svetiščih so nekoč živeli tudi zeliščarji ali puščavniki. Ti so živeli zelo skromno, hranili so se le s tistim, kar so našli v okolici ali ulovili. Nekaj malega so jim dali okoličani. Njihova naloga, ki so si jo sami naložili, je bila čaščenje svetišča in širjenje verovanja o njem. Bivališče so imeli v naravnem okolju, v skalni votlini na desnem bregu Doblarca. Dostop vanjo je bil mogoč le po lestvi, ki so jo zvečer zaradi varnosti potegnili v votlino. Potoki, ki z desnega brega tečejo v Doblarec, imajo številne, nekateri tudi globoke tolmane. Ti so bili takrat, predvsem po zaslugi zeliščarjev, puščavnikov, znani kot zdravilni, zato so jih pogosto obiskovali bolniki, večina v poletnem času. Tolmuni so bili poznani tudi zaradi tega, ker so bili bogati z ribami. Te so mladeniči, še posebno v času žetve, lovili z vršami in jih ob mlačvi in poljskem spravilu spekli.

4.6. BABJA JAMA

Parkiramo ob cesti v Gorenjem Logu, gostom razdelimo svetilke in se po označeni poti odpravimo do Babje jame.

Babja jama je bila najpomembnejše svetišče na levem bregu Soče, ki ga je uničila gradnja železnice v začetku 20. stoletja. V Babji jami naj bi domovala bela kača. Tam je bila velika skala, ki so ji rekli Škurbolja. Graditelji železnice so tisto ogromno skalo minirali. S tem je postalo svetišče invalidno, tista bela kača pa naj bi se spremenila v orla in odletela proč. Čeprav je Babja jama po izgradnji bohinjske železnice izgubila prvotno moč in svetost, je še vedno ostala najpomembnejši kraj za staroverce.

Čeprav so vedeli, da so z uničenjem skale Škurblje onečastili njihov sveti prostor, so staroverci nadaljevali z vsakoletnim obredom, ki se je vršil v jami. Kdaj naj bi opravil vsakoletni obred, se je vsak posameznik sam določil. Držati se je moral le dogovora, da mora na kraj priti pred sončnim vzhodom in počakati, da je sonce obsijalo svetišče. Za tem je odšel v Babjo jamo in tam raztresel pepel, ki ga je vzel z domačega ognjišča. Takrat se je tudi priporočil veliki beli kači, naj mu pomaga, za kar jo je takrat prosil. Kako je to storil in kako se ji je zahvalil, niso razkrili. Ko je odhajal iz Babje jame proti domu, je po poti pobral še tri kamenčke, ki jih je doma položil na mesto, za katerega je predvideval, da mu bodo ob pomoči bele kače pomagali.

Pepel, ki ga je ohranil, pa je posul ob Škurblojo, verujoč, da bo tako delček domačega ognjišča še naprej prisoten na tem svetem kraju. Preden je odšel, si je v zalivu Na lun umil roke in obraz. Na lun se reče območju, na koncu jame, kjer se stika s Sočo. Ta kraj obiščemo, če ne pridemo po deževju, če je preveč vode ni dostopno. Staroverci so verjeli, da bela kača ljudem prepreči dostop do jame, kadar se ji tako zahoče. Voda, ki se v podzemlje steče z Banjške planote, priteče navzgor po strmih rovih Babje jame.

Poročni obred v staroverskih običajih se je imenoval rokavec. Vedno je potekal ob svetem drevesu. Poroko je vodil dehnar, ki se je med obredom dotaknil svetega drevesa in vseh rok udeležencev.

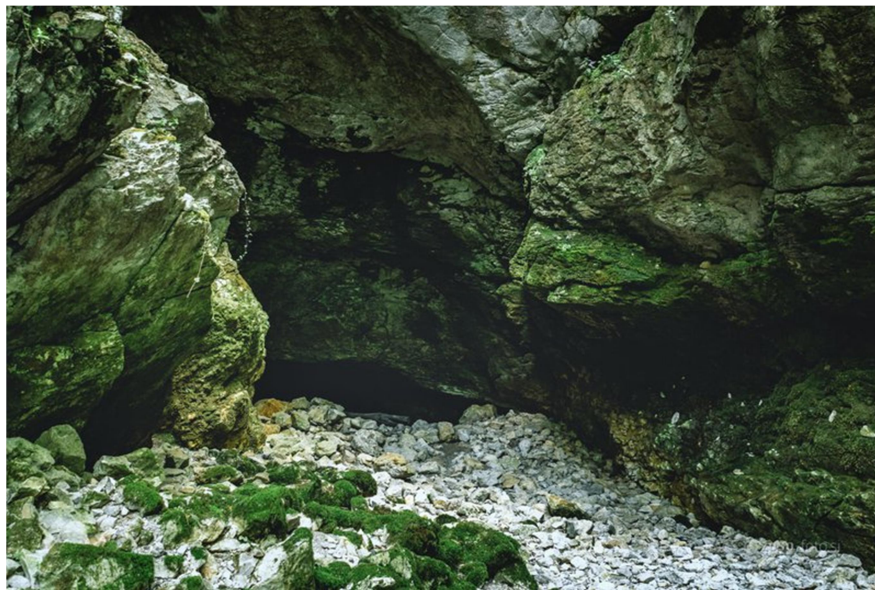
V knjigi iz nevidne strani neba zasledimo opis poročnega obreda mladega para, ki sta se malo pred prvo svetovno vojno odločila preseliti v Ameriko. Pred tem sta odšla k dehnarju ter ga prosila da ju poroči na star način. Gor na bregu pred svetiščem se je včasih rasel sveti hrast. Vsak, ki se je poročil, je moral imeti ob sebi tudi pričo. Ko so prišli do tega drevesa, se je ženin postavil proti vzhodu ob drevesu, dehnar proti zahodu ob drevesu, proti jugu pa nevesta, ki je gledala proti drevesu. Naredili so oris okoli svetega drevesa.

Možna je bila tudi ločitev, zanjo so imeli podoben obred, le da so se postavili v obratni smeri. Dehnar je objel drevo in prosil Nikrmano, naj bo uvidena in dovoli, da se ta dva

VŠŠ BLED

človeka ločita, če je verjel da je to prava odločitev. Na ločitveni obred so lahko prišli njihovi zastopniki, torej ne žena in mož.

Leta 1920 se je v Babji jami odvil zadnji poganski obred, nekdo, ki je bil zraven, je o tem pripovedoval Pavlu Medveščku. Zbrani za obred so se postavili pred vhod v jamo. Vsak je odrezal vejico in jo vzel s seboj. Dehnar, ki je vodil obred, je moške spredaj in zadaj posul s peskom, malce potrepljal z vejo in jim govoril določene besede. Ne ve se, katere, teh staroverci niso želeli razkriti. Potem so šli v jamo in tam opravili zaprisego. Ko so prišli ven, so skupaj s tistimi, ki so jih opazovali z razdalje, pili žganje, tako imenovan kačec, in se veselili.

5. IZRAČUN CENE

STALNI STROŠKI	cena
najem kombija	80 €
gorivo (cca 200km)	25 €
avtovlak (vozilo, vodnik)	14 €
vodenje	120 €
SKUPAJ	239 €

SPREMENLJIVI STROŠKI	cena
avtovlak/osebo	2,40 €

Max število potnikov: 8

Min število potnikov: 3

Cena na osebo je odvisna od števila potnikov, v spodnji tabeli so podane cene izleta na osebo glede na število potnikov za naročene skupine.

št. potnikov	stroškovna cena	cena z ddv	oblikovana cene
3	82 €	100,40 €	105 €
4	62,20 €	75,90 €	80 €
5	50,20 €	61,30 €	65 €
6	42,20 €	51,50 €	54 €
7	36,60 €	44,70 €	48 €
8	32,30 €	39,40 €	45 €

6. ZAKLJUČEK

Za nekaj neodkritega se ni treba podati na drug konec sveta. Morda le na drugo stran hriba. Naša majhna dežela skriva nepojmljivo veliko lepega, česar se premalo zavedamo. Odkar delam v turizmu Slovenijo vidim drugače. Živimo v raju, staroverci so to dobro vedeli in so se tako tudi obnašali. Mnogo neodkritih stvari še skrivajo njihove zgodbe. A že samo od tega kar vemo, so nam lahko za vzor. Obisk krajev, ki so energijsko visoki na nas deluje blagodejno. Ampak le, če se sprostimo in verjamemo v moč narave.

7. VIRI

Pavel Medvešček: *Iz nevidne strani neba*

Jože Munih: *Zdravilni izviri*

<https://www.primorske.si/2011/07/25/energijski-spust-v-drobovje-poganstva>